

Jornada de debat: fem un nou Pla per protegir el Parc Natural de Collserola

Plataforma Cívica
per a la defensa de Collserola

Usos del Parc i convivència: els usos socials

Roser Campeny
Minuartia

23 de gener de 2016
Institut d'Estudis Catalans

Foto: Arxiu Minuartia

Usos del Parc

Usos

- Ús social
- Usos forestals
- Activitats agropecuàries
- Cinegètiques
- Extractives

Fotos: Arxiu Minuartia

Ús social

Parcs periurbans propers a grans conurbacions:
Elevat esforç de gestió
Comparteixen característiques comunes

Ús social

Nombre de visitants molt elevat

Grand Parc Miribel Jonage (Lió) - 2.200 ha
Natura 2000
4.000.000 visitants/any (2013)
Pics de 50.000 visitants / dia

Espace Naturel Lille Métropole (Lille) – 1.300 ha
3.000.000 visitants/any (2012)

L'Arche de la Nature (Le Mans) - 450 ha
500.000 visitants/any (2013)

Ús social

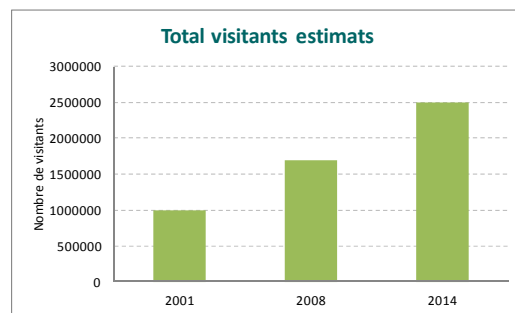
Nombre de visitants elevat

FONT: Protegits, de fet o de dret? Institució Catalana d'Història Natural, 2008

Ús social

Nombre de visitants elevat ... i en creixement

✓ xifra aparentment estabilitzada

✓ % elevat de visitants dels municipis propers al Parc

Espace Naturel Lille Métropole (Lille)

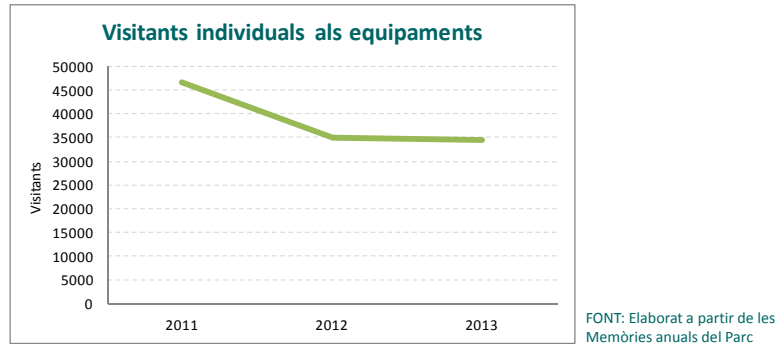
2012: 3.000.000 visitants / any

2009: 1.700.000 visitants / any

✓ estima creixement 10% anual

Ús social

Els equipaments

2012

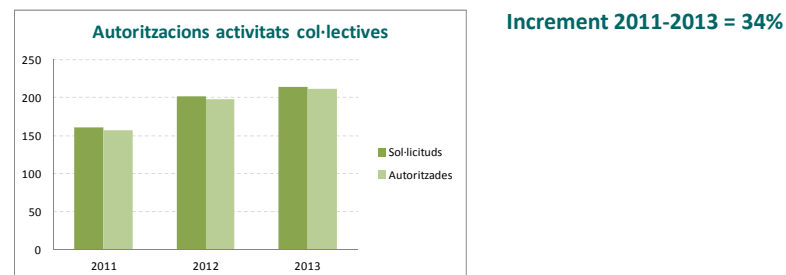
Usuaris equipaments: 69.232 persones

Curs 2011-12 / 2012-13 / 2013-14

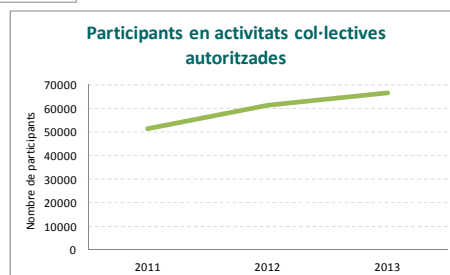
Centres educatius "El curs al Parc": 14.000 – 18.000 participants (75% dels municipis del Parc)

Ús social

Activitats col·lectives

Increment 2011-2013 = 30%

Ús social

Eixamplament del ventall d'activitats i diversificació d'usuaris

Collserola 1987

Activitats

- Excursionisme
- Passejades a cavall
- Motocròs
- Caça
- Berenar, dinar a l'aire lliure
- Passejades a peu
- Parc d'atraccions del Tibidabo

Usuaris

- Excursionistes
- Famílies
- Esplais
- Ciclistes o genets individuals o en petits grups
- Escolars
- Educadors

Educació ambiental
impulsada pel Parc

Fotos: Arxiu Minuartia

Ús social

Eixamplament del ventall d'activitats i diversificació d'usuaris

Collserola actualment afegeix

- Increment activitats esportives: córrer, bicicleta (muntanya i passeig....)
- Activitats nocturnes
- Activitats massives organitzades: curses, festes ...

Foto: Arxiu Minuartia

Accentua l'increment d'usuaris

Canvi en les característiques de l'activitat
Dispersió en la seva localització

Aparició de noves demandes

- Passejades saludables
- Tranquil·litat i silenci

Foto: Arxiu Minuartia

Ús social

Conseqüències no volgudes en relació a l'ús social

- Conflictes entre visitants / usuaris**
- Descens de qualitat de l'experiència de la visita o de l'activitat**
  - Acumulació de residus
  - Impactes visuals
  - Degradació del patrimoni històric i arquitectònic
  - Soroll
  - Excés de trànsit rodat i de vianants
  - Saturació de les zones destinades a l'ús social
  - Saturació de certs serveis i infraestructures
- Costos elevats de manteniment d'equipaments i xarxa viària**
- Increment dels costos de gestió i vigilància**
- Etc.**

- Afectacions a la propietat privada
- Afectacions a l'economia local (+ o -)

FOTOS: ANA MIÑUARTIA

Ús social

Conseqüències negatives sobre la biodiversitat, el patrimoni natural i el paisatge

- Geologia i sòl**
  - Reducció o supressió de l'horitzó orgànic
  - Compactació del sòl
  - Erosió del sòl
- Medi hídric**
  - Contaminació de les aigües
  - Alteració dels sistemes aquàtics
- Vegetació, flora, fauna, hàbitats**
  - Aparició de vegetació ruderal
  - Desaparició de la coberta vegetal
  - Danys a la vegetació
  - Aparició d'arrels en superfície per erosió a camins
  - Expansió d'espècies invasores de flora i fauna
  - Creació de senders i dreceres
  - Alteracions sobre la fauna
- Qualitat sonora**
- Risc d'incendi**

FOTOS: ANA MIÑUARTIA

Ús social

Més dades de 2002....

FONT: Protegits, de fet o de dret? (Institució Catalana d'Història Natural, 2008)

Senyalització: 149 plafons informatius/1000 ha

✓ És un dels espais més intensament senyalitzats de Catalunya

Publicacions divulgatives: mitjana 17 publicacions/any

✓ És un dels dos espais que més publicacions divulgatives elabora anualment (junt amb PNZVG)

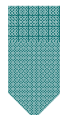

Ús social

Malgrat els esforços ....

Mesures "tradicionals":
senyalització, divulgació, itineraris, "pots de mel",
localització d'aparcaments, conducció de visitants, no
permetre ús social en les àrees de nivell de protecció
més elevat,...

...no són suficients

Problemes i
insatisfacció en
l'experiència de
l'usuari

Problemes de
conservació dels
valors naturals

Ús social

Més intensitat de gestió

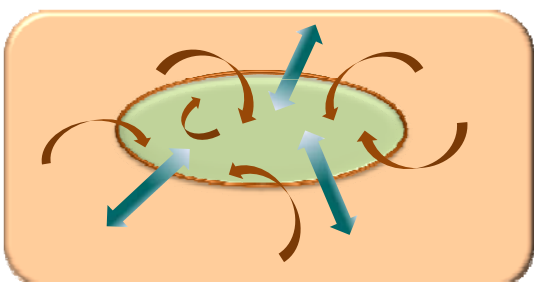

Posar més condicions als organitzadors d'activitats
Limitar accés motoritzat amb vehicle privat
Millorar transport públic
Millorar vigilància
Restringir l'accés a determinades àrees segons època de l'any, horaris...
Seguiments per caracteritzar la demanda dels visitants, comportaments...
Avaluacions continuades de l'efectivitat de les mesures

S'han d'anar desplegant, ... però potser no són prou

Ús social

Explorar altres eines i processos

Interacció amb el territori i els agents de l'entorn del Parc

Implicació forta amb i dels municipis

Solucions en el territori més enllà del Parc

Millor qualitat participació i cogestió

Ús social

Explorar altres eines i processos

Implicació forta amb i dels municipis

Solucions en el territori més enllà del Parc

Millor qualitat participació i cogestió

Ús social

La participació de totes les parts interessades, part de la solució

Millor qualitat participació i cogestió

“La participació ciutadana, el proceso por el cual las personas “toman parte” aportando la propia creatividad, puntos de vista, conocimientos y recursos, a la **resolución de los problemas, y compartiendo la responsabilidad en la toma de decisiones**, parece **imprescindible** dada la magnitud de los retos. La participación se ha revelado como **una vía esencial** para construir consensos y aunar esfuerzos.”

FONT: Francisco Heras & Javier Gómez-Limón. Gobernabilidad y participación. *Alcanzar la eficacia en la gestión de los espacios naturales protegidos. Actas del X Congreso de EUROPARC-España. 2004.*

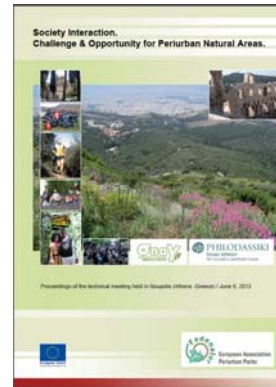
Ús social

La participació de totes les parts interessades, part de la solució

Millor qualitat
participació i
cogestió

“La co-gestió pot esdevenir una realitat si tothom està d’acord en escoltar els altres i el que tenen a dir. Aquest procés requereix temps i requereix [...] acceptar les idees dels no experts... que sovint tenen molt sentit comú.”

FONT: Pierre Dehnim, gerent de Espace Naturel Lille Metropole. Involving users in the management of Periurban parks: an impetuous need. 2013

Activitats agràries

Aliments: vincles entre la ciutat-societat i el seu paisatge-natura

Conservació de biodiversitat

Millora paisatgística

Desincentiva actituds indesitjades de visitants / usuaris

Reducció del risc de propagació d’incendis

Fotos: Axañu Minuartia

Activitats agràries

Bones pràctiques per conservar la biodiversitat

Foto: Arxiu Minuartia

Foto: Arxiu Minuartia

Foto: Arxiu Minuartia

Foto: Arxiu Minuartia

Foto: Arxiu Minuartia

Foto: Arxiu Minuartia

Foto: Arxiu Minuartia

Foto: Arxiu Minuartia

Foto: Arxiu Minuartia

Foto: Arxiu Minuartia

Foto: Arxiu Minuartia

Activitats agràries

Afavorir la fauna auxiliar

Foto: Arxiu Minuartia

Foto: Arxiu Minuartia

Foto: Arxiu Minuartia

Foto: Arxiu Minuartia

Cerdanyola

Bellaterra

UAB

Parc de l'Alba

Sant Cugat

Parc de Collserola

Activitats agràries

Afavorir els pol·linitzadors

Fotos: Arxiu Minuartia

Desenvolupament sector primari

✓ Possibilitat de **generar ocupació en el sector primari**.

✓ Productes agrícoles de **qualitat i de proximitat comercialitzables als mercats dels municipis del Parc**.

Slow-food, Km.0

✓ Ramats oví o cabrum: **valor afegit** de la producció i comercialització de productes **làctics i derivats**.

✓ **Recuperació de conreus amb valor afegit:** recuperació de **varietats autòctones** i pràctiques **d'agricultura ecològica**.

✓ Distribució dels productes agropecuaris, **facilitar venda directa o de proximitat**

✓ Promoció de la recerca i establiment de xarxes de **cooperació amb equips de R+D**.

